

ПРОПОЗИЦІЇ ДО МЕТОДИКИ ВЕЛИКОМАСШТАБНОГО ОБСТЕЖЕННЯ ҐРУНТІВ

SUGGESTIONS TO THE PROCEDURE OF LARGE SCALE SOIL SURVEY

УДК 631.48

Пропозиції щодо нового етапу великомасштабного обстеження і картування ґрунтів України

В. І. Канівець*

Чернігівський національний технологічний університет

ІНФОРМАЦІЯ	АНОТАЦІЯ
<p>Отримано 16.05.2017 Отримано після доопрацювання 05.06.2017 Затверджено до друку 15.11.2017 Доступно онлайн 05.12.2017</p> <p><i>Ключові слова:</i></p> <p><i>Великомасштабне обстеження; Ґрунт; Діагностика; Методика; Картування</i></p>	<p>У короткому повідомленні автор, на основі власного досвіду з проведення ґрунтових обстежень та результатів власних наукових досліджень, пов'язаних з діагностикою ґрунтів, висловлює пропозиції щодо оновлення методики майбутнього великомасштабного обстеження ґрунтового покриву України. Суть удосконалень автор вбачає у правильному складанні номенклатурних списків ґрунтів, з використанням як класичних традиційних визначників, так і сучасних наукових напрацювань, особливо тих, що стосуються ґрунтів у перехідних між природними зонами просторах. З упевненістю про обов'язковість використання для діагностики дистанційних методів обстеження, автор закликає ще раз провести додаткові дослідження ефективності дистанційного зондування з метою визначення ступеня вірогідності (істинності) результатів діагностування як генетичного, так і агрономічного статусу ґрунтів. Рекомендовано також удосконалити диференціацію результатів аналізу гранулометричного складу.</p>

* E-mail: agrkaf@ukr.net

Враховуючи актуальність питання про необхідність нового великомасштабного обстеження і картографування ґрунтів України та маючи необхідний досвід виконання таких робіт, маю честь висловити деякі пропозиції, тим більше, що у цій проблемі, яка зараз широко дискутується, існують два протилежні теоретичні напрями розвитку подій і їх реалізації.

Пропозиції зводяться до такого:

1. В основу номенклатурного списку ґрунтів України необхідно покласти текст із «Полевого определителя почв Украины», 1981 року видання. Цей визначник написаний найдосвідченішими на той час ґрунтознавцями-польовиками, більше того, – командирами загонів з обстеження і польового знімання ґрунтів. Такий номенклатурний список забезпечить спадковість і наступництво в генетичному ґрунтознавстві і класифікації. Зрозумілим він буде і для сучасних користувачів. Для зони Степу слід також використати основні позиції з Методики великомасштабного обстеження ґрунтів, виданій у 1958 р.

2. Текст згаданого «Полевого определителя» перекласти українською і додати до нього нову інформацію, здобуту в дослідженнях за останні більш як 50 років, зокрема, стосовно ґрунтів у перехідних зонах, у тому числі, між Лісостепом і Поліссям – щодо чорноземів і сірих лісових ґрунтів [1,2], Лісостепом і Степом [3], між Сухим і Середнім Степом [4], а також стосовно лучно-степових ландшафтів Західного Поділля [5]. Тобто, потрібно залучити нові наукові надбання, щодо підтипу вилужених чорноземів, різновидів опільських чорноземів та інших ґрунтів, у тому числі, з деградованим орним шаром. Останні, до речі, широко розповсюджені і в Чернівецькій Наддністрянщині. Є чимало нових надбань і у відділі ґрунтових ресурсів ННЦ ІГА імені О.Н. Соколовського, слід використати всі можливі засоби для уточнення межування між видами ґрунтів, запропоновані В.Б. Солов'єм. Слід звернути увагу на те, що до цього часу не відображені належним чином дренажні й осушені ґрунти. Сподіваємось на реальне використання можливостей дистанційного зондування тощо. Таким чином буде поліпшено і сам список ґрунтів, і методику картування.

3. Очевидно доведеться провести додаткові дослідження ефективності дистанційного зондування з метою визначення ступеня вірогідності (істинності) результатів діагностування як генетичного, так і агрономічного статусу ґрунтів. Тобто, потрібні переконливі експерименти.

4. У зв'язку з економічними проблемами можна допустити визнання базовою основою картування не окремі види ґрунтів, а агровиборні групи ґрунтів.

5. Вважаю за потрібне гранулометричні фракції «Супісок» і «Легкий суглинок», у кожній з яких діапазон фізичної глини становить 10 %, поділити на підфракції з діапазоном 5 %. Адже в легких ґрунтах збільшення чи зменшення вмісту фізичної глини на кілька відсотків, помітно відображається на їхніх властивостях.

6. Щодо використання для діагностики даних стосовно вторинних мінералів – знову ж таки потрібно провести надійні експерименти з пошуку низьковитратних експрес-методів.

7. Вважаю неприйнятною пропозицію щодо введення терміну «агрогенні ґрунти» до методики картографування. Адже агрогенність не є стійкою ознакою. Так, наприклад, на час обстеження ділянка розорюється, або використовується в умовах нульового обробітку, але вже через кілька років може знаходитися під перелогом різного віку або потрапити під вирощування лісових культур. Характер використання земель змінюється в часі і тому на карті ґрунтів, яка буде існувати понад 50 років, немає сенсу відображати агрогенність. Це відображається на спеціальних картах використання ґрунтів, в тому числі, на землевпорядних схемах.

8. Агрогенні різновиди, однак, можна виділяти в буроземній зоні, де в основному розповсюджені сильно кислі ґрунти. В цій зоні потрібно виділяти й окультурені ґрунти.

Список використаної літератури

1. Канівець С.В. Чорноземи поліського Опілля: монографія. Харків: Майдан, 2013. 124 с.
2. Канівець С.В. Особливості сірих лісових ґрунтів лесових островів Полісся і Лівобережного Лісостепу України. *Ґрунтознавство*. 2014. Том. 15, №. 3-4. DOI: 10.15421/041417 С. 56-63.
3. Топольний С.Ф. Ґрунти Буг-Дніпровського межиріччя в межах переходу Лісостепу у Степ: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. біол. наук; спец. 03.00.18 – ґрунтознавство. Харків, 2009. 22 с.
4. Мороз Г.Б. Географо-генетичні особливості ґрунтів смуги переходу від Сухого до Середнього Степу в північно-західному Причорномор'ї: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. геогр. наук; спец. 11.00.05 – біогеографія і географія ґрунтів. Львів, 2010. 20 с.
5. Гулик С.В. Ретроспективний аналіз лучно-степових ландшафтів Західного Поділля, їх сучасний стан та напрям розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. геогр. наук; спец. 11.00.01 – фізична географія, геофізика і геохімія ландшафтів. Львів, 2011. 20 с.

UDC 631.48

Proposals on a new stage of large-scale survey and mapping of soils of Ukraine

V.I. Kanivets

Chernihiv National Technological University, Chernihiv, Ukraine
E-mail: agrkaf@ukr.net

In a brief report, the author, based on his own experience in conducting soil surveys and the results of his own research on soil diagnostics, makes suggestions for updating the methodology for a future large-scale soil survey of Ukraine. The essence of the improvements the author sees in the correct compilation of nomenclature lists of soils, using both classical traditional determinants and modern scientific developments, especially those relating to soils in the transition between natural areas of space.

With the assurance that the use of remote survey methods is mandatory, the author calls for additional studies on the effectiveness of remote sensing to be carried out in order to determine the degree of probability of the results of defining both genetic and agronomic status of soils. It is also recommended to improve the differentiation of the analysis results of granulometric composition.

Key words: large-scale survey; soil; diagnostics; method; mapping